

**БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ КАСБИЙ ПЕДАГОГИК
ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШДА ЕВРОПА ДАВЛАТЛАРИ
ТАЖРИБАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ.**

Хуррамов Эшмахмат Эшқулович
твчдпн п.ф.ф.д (phd)

***Аннотация:** Мақолада бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчилари – бугунги кун талабаларини касбий педагогик фаолиятга тайёрлаш масалалари ёритилган бўлиб, ушбу жараёнда хориж тажрибаларини ўрганиш ва улардан фойдаланиш муаммолари ўз аксини топган. Мақолада ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш масалаларига илмий нуқтаи назардан ёндашиш мисолида таҳлил қилинган. Муаллиф Германия, Испания, Норвегия каби мамлакатлардаги олий ўқув юртларида инновацияларни таълим жараёнига татбиқ этиш масалаларини таҳлил қилган ва республикамиздаги педагогика олийгоҳларида таҳсил олувчи талабалар ва магистрантларни келгусидаги касбий фаолиятга тайёрлашда ушбу тажрибалардан фойдаланишларига оид тавсияларни келтирган.*

***Таянч тушунчалар:** касбий педагогик, инновация, инновацион тизим, ўқитувчи шахси, таълим сифати, мониторинг, кўникма, малака, жисмоний тарбия, фаолият, хориж тажрибалари.*

***Аннотация:** В статье освещены вопросы подготовки к профессиональной педагогической деятельности будущих учителей физической культуры, использование передового зарубежного опыта в данной деятельности. В статье данная проблема рассматривается через призму научного анализа инновационной деятельности будущих учителей. Автор анализирует процесс внедрения инноваций в образовательную систему Германии, Испании, Норвегии и приводит рекомендации по использованию передового опыта в учебно-воспитательный процесс педагогических вузов, при подготовке бакалавров и магистрантов.*

Ключевые понятия: профессиональной педагогической инновация, инновационная система, личность учителя, качество образования, мониторинг, умения, навыки, физическая культура, деятельность, зарубежный опыт.

Annotation: *The article deals with the issues of preparation for professional pedagogical activity of future teachers of physical culture, the use of advanced foreign experience in this activity. In the article, this problem is considered through the prism of scientific analysis of the innovative activity of future teachers. The author analyzes the process of introducing innovations into the educational system of Germany, Spain, Norway and gives recommendations on the use of best practices in the teaching and educational process of pedagogical universities, in the preparation of bachelors and masters.*

Key concepts: *professional pedagogical innovation, innovation system, teacher's personality, quality of education, monitoring, abilities, skills, physical culture, activity, foreign experience.*

Олий таълим муассасаларида инновацион жараёнларни ривожлантириш ҳар бир мамлакат таълим тизимидаги ўзига хос хусусиятлар ва қонунчилик базасига таянган ҳолда амалга оширилади.

Ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш масалаларига илмий нуқтаи назардан ёндашиш хорижда XX асрнинг 50-йилларидан бошланган бўлиб, аксарият тадқиқотларда олий таълим тизими ва уни амалга оширувчи таълим муассасалари мисолида таҳлил қилинган. Жисмоний тарбия ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлаш масалалари таълим муассасаларида инновацион технологияларни жорий этиш масалалари билан ҳамоҳангликда ёритилган¹.

Фролов В. Г., Юрко Г.П. Физкультурные занятия для учащихся-Москва: Физкультура и спорт, 2018.- С.-34.
Осокина Т. И., Тимофеев Е. А., Фурмина Л. С. Инновационные технологии при обучении спортсменов. – Москва: Торговый Дом Гранд-С.-55

Ленерт Г., Лихман И. Спортивные игры и упражнения для детей.-Москва: Знание,2011.- С.-131.
Лескова Г. П., Буцинская П. П., Васюкова В. И. Общеразвивающие упражнения для спортсменов-Москва: Физкультура и спорт,2009.-С-257.

Украин М. Л. Организация и проведение детских спортивных игр.-Москва: Знание, 20011.-С.-72.

1995 йил ЮНЕСКО томонидан ўзининг Бош конференцияси қарорини бажариш мақсадида “Олий таълимни ислоҳ қилиш ва ривожлантириш” номли дастур ишлаб чиқилган бўлиб, унда асрлар алмашинуви даврида олий таълимни ривожлантиришнинг дунё миқёсидаги тенденцияси ва вазифалари баён этилган. Мазкур ҳужжатнинг кириш қисмида “тез ўзгараётган дунёда олий таълимнинг асосий вазифалари” қаторида қуйидаги учта бош йўналиш ажратилган:

- замон талабларига ҳозиржавоблик;
- глобаллашув;
- “олий таълимнинг барча асосий функциялари ва фаолият турларини камраб олувчи кўп қиррали концепция” тарзида белгиланувчи сифат.

Германия ва Буюк Британияда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини назорат қилиш ўқув жараёнига жавоб берувчи махсус комиссиялар томонидан олиб борилади.

Сўнгги йилларда Европа мамлакатларида жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашда сарфланадиган давлат бюджетининг ортиши кузатилмоқда.

Мамлакатимиздаги олий ўқув юртларида инновациялар яратилиши ва трансфери жараёнини ягона тизим шаклида ривожлантиришда, фикримизча, қуйидаги омилларни эътиборда тутиш муҳим:

- яратилган интеллектуал мулкнинг фақатгина уни яратган муаллиф эгалигини таъминлаш;
- тадқиқотларни амалга оширувчи муаллифларнинг яратилган интеллектуал мулкдан манфаатдорлигини юқори даражада таъминлаш;
- илмий-тадқиқотларнинг муваффақиятини юқори даражада таъминлаш учун, асосан реал сектор корхоналари буюртмаси асосида ташкил этилишини йўлга қўйиш;
- университетларда (илмий-тадқиқот муассасаларида) яратилган инновациялар трансферини амалга оширувчи бўлинмалар (Инновациялар трансфер марказлари) ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини мавжуд қонунчилик асосида мувофиқлаштириш.

Ҳозирги кунда республикамиздаги мавжуд педагогика олийгоҳларида “Жисмоний тарбия ва маданият”, “Хотин-қизлар спорти”, “Бошланғич таълим ва болалар спорти” ва бошқа таълим йўналишларида таҳсил олувчиларни ўқитишда самарали технолялардан фойдаланилмоқда. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларининг амалиёти ташкил этилганда, уларнинг касбий, методик маҳоратини шакллантиришга мўлжалланган таълим сифатига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу жараён инновацион фаолиятнинг уч босқичида амалга оширилади:

1. Янгиликни педагогик фаолиятда қўллашдан олдинги даврдаги ўқитувчи фаолиятини таҳлил қилиш;
2. Инновацион фаолиятнинг фаол шаклланиш даврини таҳлил қилиш;
3. Педагогик жараёнга янгилик киритилиб бўлгандан кейинги даврдаги фаолиятни таҳлил қилиш.

Фикримизча, бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиси, яъни бугунги кун талабаларини инновацион фаолиятга тайёрлашда қуйидаги жиҳатларга эътиборни қаратиш лозим:

- бакалавриатура босқичида таҳсил олаётган талабаларни ижодий-мотивацион йўналтириш, яъни уларнинг ижодий қизиқиши, муайян ютуқларга интилиши инобатга олинishi зарур;
- креативлик фазилатларини таркиб топтириш, яъни уларнинг танқидий фикрлаши, баҳо бера олиш қобилияти, мушоҳада юритиш, рефлексияга мойиллигини ўстириш;
- ўз касбий фаолиятини баҳолашга ўргатиш, яъни ижодий фаолият методологиясини эгаллаш, зиддиятни ижодий бартараф қилиш қобилияти; ижодий фаолиятда ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам бериш қобилиятини шакллантириш ва бошқалар;
- талабаларда қатъиятлилиқ, масъулиятлилиқ, ҳалоллик, ҳақиқатгўйлик, ўзини тута билиш ва бошқаларни ривожлантириш. Демак, ўқитувчининг инновацион фаолияти ўз ичига янгиликни таҳлил қилиш ва унга баҳо бериш, келгусидаги ҳаракатларнинг мақсади ва концепциясини шакллантириш, ушбу режани

амалга ошириш ва таҳрир қилиш, самарадорликка баҳо беришни камраб олади. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларини инновацион фаолиятга тайёрлашнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири ҳар хил таълимий шароитларда турлича табиатга, дунёқарашга эга бўлган таълим жараёни субъектлари имкониятларини рўёбга чиқара олишидир. Бу соҳадаги дастлабки ёндашувлар шуни кўрсатадики, бу соҳага оид концепциялар мураккаб, мунтазам бўлмаган очик дидактик вазиятлар, унинг таркибий қисмлари ва тарбия жараёнини ҳам ўз ичига камраб олади. Бугунги кунга келиб, таълим жараёнидаги инновацион ғоялар ва ҳамкорликка асосланган таълим жараёни сифатида намоён бўлмоқда

Бинобарин, хорижда жисмоний тарбия ўқитувчиларининг фаолиятини ташкил этишда инновацион касбий педагогик технологияларни қўллаш, ички ва ташқи баҳолаш ўртасидаги баланс, баҳолашнинг мақбул методларини ахтариш каби ҳанузгача ҳал этилмаган кўплаб муаммолар мавжуд.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Фролов В. Г., Юрко Г.П. Физкультурные занятия для учащихся-Москва: Физкультура и спорт, 2018.- С.-34.
2. Осокина Т. И., Тимофеев Е. А., Фурмина Л. С. Инновационные технологии при обучении спортсменов. –Москва: Торговый Дом Гранд-С.-55
3. Ленерт Г., Лихман И. Спортивные игры и упражнения для детей.-Москва: Знание,2011.- С.-131.
4. Лескова Г. П., Буцинская П. П., Васюкова В. И. Общеразвивающие упражнения для спортсменов-Москва: Физкультура и спорт,2009.-С-257.
5. Укран М. Л. Организация и проведение детских спортивных игр.- Москва: Знание, 20011.-С.-72.

Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик-хар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил яқунлари ва 2017 йил истиқболлариига бағишланган мажлисдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи.-Тошкент:Ўзбекистон, 20017.-104 бет.